

ע"פ 5957/15 - פלוני נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 5957/15

לפני:
כבוד השופטת א' חיות
כבוד השופט ע' פוגלמן
כבוד השופט א' שהם

המערער: פלוני

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על גזר הדין של בית המשפט לנוער בבית
המשפט המחוזי בבאר שבע (כב' השופט א' אינפלד)
בת"פ 41672-03-14 מיום 29.7.2015

תאריך הישיבה: ח' בתמוז התשע"ו (14.7.2016)

בשם המערער: עו"ד שרון וקנין; עו"ד מיכאל אוזדין

בשם המשיבה: עו"ד סיגל בלום

בשם שירות המבחן לנוער: גב' רקפת זיו

פסק-דין

השופט ע' פוגלמן:

לפנינו ערעור על גזר הדין של בית המשפט לנוער בבית המשפט המחוזי בבאר שבע (כב' השופט א' אינפלד) מיום 29.7.2015 שבגדרו נגזרו על המערער 20 חודשי מאסר בפועל; מאסר על תנאי כמפורט בגזר הדין; ופיצוי למתלון בסכום של 16,000 ש"ח.

הרשעת המערער וגזר הדין

1. ביום 17.6.2014 הורשע המערער - קטין יליד שנת 1997 - במסגרת הסדר טיעון על פי הודאתו בכתב אישום מתוקן, שייחס לו עבירה של חבלה בכוונה מחמירה לפי סעיף 329(א)(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 במתלון כבן גילו (להלן: המתלון). על פי כתב האישום המתוקן המערער פגש את המתלון וביקש לשוחח עמו ביחידות, וזאת לאחר שקטין אחר סיפר למערער כי המתלון הציק לו ואיים עליו. אותו קטין ביקש מהמערער לשוחח עם המתלון על מנת שהאחרון יניח לו. כנטען, באותו הערב פגש המערער את המתלון. לאחר שהאחרון סירב לשוחח עם המערער ביחידות אמר לו המערער "בוא לצד אני אטפל בך". המתלון התלווה אל המערער ובין השניים התפתח עימות פיזי, שבמהלכו דחפו זה את זה. בעוד המתלון מתרחק מהמקום אחז המערער במוט עץ ותקף אותו בראשו, תוך שהוא צועק לעבר המתלון "אני אטפל בך, אני אזיין אותך עכשיו". בהמשך לכך, נפל המתלון ארצה והתחנן לפני המערער כי זה יניח לו, אולם הוא המשיך להכות את המתלון בראשו באמצעות המוט וכמו כן הכה אותו בגופו. המערער חדל ממעשיו רק כאשר הגיע למקום קטין אחר שהבחין בנעשה, אחז בידו של המערער ומנע ממנו להמשיך בהכאת המתלון. לאחר מכן נמלט המערער מהמקום כשהוא מותיר את המתלון פצוע ושרוע על הארץ.

כעולה מכתב האישום המתוקן בעקבות האירועים האמורים הובהל המתלון לבית החולים ברזילי כשהוא מעורפל הכרה, סובל משבר בראשו, מדימום ומנפחות בעינו. מבית החולים ברזילי הובהל המתלון בניידת טיפול נמרץ לבית החולים סורוקה, שם נותח. במהלך הניתוח נוקז הדימום מראשו של המתלון ועצם הגולגולת הוחזרה למקומה באמצעות סיכות ממצחו ועד לאוזנו. לאחר הניתוח הועבר המתלון להשגחה בטיפול נמרץ כשהוא מורדם ומונשם ובשלב מאוחר יותר הועבר להמשך אשפוז במחלקה הניויר-כירורגית.

2. ביום 29.7.2015 גזר בית המשפט לנוער בבית המשפט המחוזי בבאר שבע (כב' השופט א' אינפלד) את דינו של המערער. בפתח הדברים עמד בית המשפט על תסקיר נפגע העבירה שנערך למתלון. בית המשפט ציין כי התסקיר מעלה שמצבו של המתלון עגום; וכי מבחינה רפואית הפגיעה במתלון הייתה קשה והיא עודנה נותנת את אותותיה. צוין כי המתלון אמנם הצליח להגיע לשיקום גופני במובן זה שהוא מצליח לזוז, לדבר ולתפקד. עם זאת, לפגיעה המוחית שספג יש השלכות והמתלון סובל מכאבי ראש עזים; מתקשה לווסת את טמפרטורות גופו; הוא אינו יכול לעסוק בספורט; מתקשה מעט בדיבור; מתקשה להתרכז וכמו כן סובל מקשיים קוגניטיביים נוספים. נוסף לכך צוין כי תסקיר נפגע העבירה מתאר את הפגיעה המערכתית במשפחת המתלון על רקע הטיפול הארוך שהעניקו למתלון. כמו כן צוין כי הפרופיל הצבאי של המתלון השתנה; וכי המתלון מצפה כי העונש שיוטל על המערער יבטא הכרה במחיר שהוא - המתלון - משלם כתוצאה ממעשי המערער.

3. בצד זאת, עמד בית המשפט על תסקירי שירות המבחן לנוער שנערכו למערער. בית המשפט ציין כי אלה חיוביים; וכי המערער מתואר בהם כנער "כשרוני, חכם, חרוץ ומרשים". צוין כי מהתסקירים עולה כי המערער הוא בן להורים עולים מברית המועצות אשר התגוררו בשדרות. צוין כי בשלב מסוים ועל רקע אירוע טראומתי של נפילת רקטה

עברה המשפחה למרכז הארץ, ומאוחר יותר חזרה להתגורר באזור הדרום. צוין כי מדובר במשפחה נורמטיבית, שהדדעזה ממעשי המערער והתגייסה לסייע בשיקומו. כעולה מגזר הדין, במהלך לימודיו של המערער בבית הספר התיכון נתגלו אצלו בעיות התנהגות, וכמו כן אירועים אלימים. צוין כי התנהגותו של המערער הייתה בלתי צפויה ותוקפנית; וכי המערער באותה התקופה התקשה לקבל מרות ובסופו של דבר נשר מלימודיו. במועד ביצוע העבירה נושא ההליך דן היה המערער נתון בטיפול שירות המבחן ובמעקב פסיכיאטרי וזאת עקב תיק אחר שנפתח נגדו. בית המשפט עמד על כך שמאז מעצרו ושחרורו בתנאים של המערער הוא שיתף פעולה עם שירות המבחן ועמד בכל מרכיבי התכנית השיקומית שהוכנה בעבורו. צוין כי המערער סיים את חובות לימודיו וניגש למבחני הבגרות. כמו כן הוא התמיד בתכניות הטיפוליות השונות שבהן שולב; השתתף בהצלחה בקבוצה לשליטה בכעסים; השתלב בעבודה; והקפיד על תנאי שחרורו. עוד נזכרו מסמכים שהגישה ההגנה ושבהם התקבלו המלצות חיוביות בעניינו של המערער. לבסוף בית המשפט המחוזי עמד על כך ששירות המבחן בא בהמלצה שלא להשית על המערער עונש של מאסר בפועל.

4. בבואו לגזור את דינו של המערער שקל בית המשפט מצד אחד את העבירות החמורות שבהן הורשע, ומן הצד השני את העובדה שמדובר במקרה מובהק של קטין הראוי לשיקום, אשר השתקם יפה. בית המשפט עמד על כך שלזכותו של המערער עומדים שיקולים רבים ובראשם סיכויי הטובים לשיקום. בית המשפט ציין את התהליך השיקומי המרשים שעשה המערער, ואת העובדה שהרשים את מטפלו במסגרות השונות. צוין כי המערער שימש דוגמה ומופת לשיקום ראוי. נוסף לכך ציין בית המשפט את עברו הנקי של המערער; את הרקע החיובי שבו גדל; את הטראומה שחווה בילדותו על רקע מגוריו בדרום הארץ; וכמו כן את מאמצי השיקום שעשה עוד עובר לביצוע העבירה נושא הערעור דן. נוסף לכך ציין בית המשפט כי בשלב מסוים הייתה הקטטה בין המערער לבין המתלון הדדית; וכי המערער עצמו נפגע במהלכה בעינו. זאת בצד הנסיבות לקולה. מנגד עמד בית המשפט על כך שמעשיו של המערער ותוצאותיהם הקשות מחייבים את בית המשפט לשדר מסר "חד וחרוף". בית המשפט ציין כי המערער היה בטיפול של שירות המבחן באותה תקופה על רקע תיק פתוח; כי הוא זה שיזם את הקטטה ודחף את המתלון לעימות. צוין כי המערער ניצל את התרחקותו של המתלון כדי לאחוז במוט; הכה את המתלון במוט; והמשיך בכך אפילו כשזה נפל והתחנן שהמערער יחדל ממעשיו. לכך הוסיף בית המשפט את הנזק הקשה והמורכב שנגרם למתלון, ואת ההליך השיקומי שעוד צפוי לו. נוכח העובדה שמדובר בקטין לא קמה חובה לבית המשפט לקבוע את מתחם הענישה הראוי. לפיכך ובנתון לכל האמור ציין בית המשפט כי בעניינו של המערער יש לתת בכורה לעקרונות ההלימה בעת גזירת העונש; וכי על המערער לשלם מחיר אמתי וכואב בגין מעשיו. בית המשפט הדגיש כי אלמלא היה המערער קטין, אלא בוגר ב-13 חודשים במועד ביצוע העבירה, הוא היה צפוי לעונש חמור ביותר. על יסוד דברים אלה גזר בית המשפט על המערער 20 חודשי מאסר בפועל ועונשים נוספים כמתואר ברישה לפסק דין זה.

להשלמת התמונה יצוין כי בית המשפט המחוזי הורה על עיכוב ביצוע עונש המאסר בפועל של המערער על להכרעה בערעור.

הטענות בערעור

5. מכאן לטענות בערעור. המערער טוען כי שגה בית המשפט המחוזי עת גזר עליו עונש של מאסר בפועל. נטען כי מדובר במקרה מובהק של קטין הראוי לשיקום ואשר השתקם יפה; לקח אחריות על מעשיו והודה בהם – ובכך הביא גם לחסכון בזמן שיפוטי. צוין כי המערער שיתף פעולה עם שירות המבחן, עמד בכל רכיבי התכנית השיקומית, וכמו כן עמד בתנאים המגבילים שהוטלו עליו. נטען כי יש לתת משקל להמלצת שירות המבחן כאמור שלא להשית על המערער עונש מאסר בפועל; וכי ניתן היה לבחור בעניינו של המערער בהליך טיפולי ושיקומי. לכך הוסיף, כי המערער חווה בילדותו

טראומה קשה כאשר חווה נפילת רקטה בסמוך אליו. לבסוף טען המערער בדבר הנסיבות המקלות של ביצוע העבירה נושא הערעור דן - כי זו בוצעה לאחר שהמתלונן הציק לקטין אחר, מבלי שקדם לה תכנון, ומבלי שכלי הנשק הובא מראש לזירה.

השתלשלות האירועים לאחר הגשת הערעור

6. ביום 3.3.2016 התקיים דיון ראשון בערעור לפני השופטים א' חיות, א' שהם ומ' מזוז. עובר לדיון הוגש תסקיר מאת שירות המבחן לנוער. בתסקיר צוין כי למערער נבנתה תכנית שיקומית שכללה את שילובו במסגרת השירות הלאומי בעמותת "שלומית"; המשך קיום שיחות טיפוליות עם מטפל; מעקב פסיכיאטרי; חונכות אישית במסגרת תכנית "סיכויים"; שיחות בשירות המבחן שמטרתן מעקב אחר מצבו ועמידתו של המערער בתנאי התכנית; וכמו כן הפנייתה של אמו של המערער להדרכה הורית. שירות המבחן סקר את השתלבותו של המערער בכל אחד מרכיביה האמורים של התכנית. אשר להשתלבותו במסגרת השירות הלאומי צוין כי המערער החל את השנה עם מוטיבציה גבוהה, ואולם מאז ועד לעריכת התסקיר בלט חוסר יציבות בתפקודו. צוין כי במהלך חודש דצמבר 2015 ביקש לעשות הפסקה בשירות בשל הצורך לעבוד ולהחזיר הלוואות שנטל על מנת לשלם את הפיצויים למתלונן. בסוף חודש ינואר 2016 השתלב במסגרת שירות חדש בקהילה. מנהלת תכנית השירות ציינה כי התנהלותו של המערער משקפת מחויבות נמוכה למשימות שנטל על עצמו. הדבר בא לידי ביטוי בקושי להגיע בעקביות למקום השירות; בהיעדרויות רבות על רקע בעיות רפואיות; וכמו כן במידת שיתוף פעולה נמוכה בטיפול הקבוצתי והאישי הכרוך בשירות. אשר לטיפול הרגשי, העריך המטפל כי המוטיבציה של המערער לקיום הטיפול היא חיצונית ונובעת מהחשש מתוצאות ההליך המשפטי. עוד העריך המטפל כי המערער מתחיל בבניית חיים אזרחיים נורמטיביים; וכי כניסה לבית הסוהר עלולה לשבש ולפגוע בתהליך זה. המערער עצמו העריך בשיחה עם שירות המבחן כי הוא אינו זקוק לטיפול ומרגיש כי הוא אינו מפיק ממנו תועלת. שירות המבחן הוסיף כי הבדיקה הפסיכיאטרית האחרונה שנערכה למערער לא מצאה עדות לתחלואה נפשית. המערער סיפר לשירות המבחן כי מאז הבדיקה האמורה נבדק בביקור נוסף אצל פסיכיאטר של קופת החולים, שציין בפניו כי אין צורך בהמשך מעקב. המערער התבקש להביא מסמך המעיד על כך, אולם לא עשה כן. נוסף לכך הצביע שירות המבחן כי הוריו של המערער לא החלו בקבלת ההדרכה ההורית. לבסוף עורכת התסקיר דיווחה כי המערער אינו מתמיד בהגעתו לפגישות עם שירות המבחן. הערכת שירות המבחן הייתה כי המערער מטיל את האחריות על קשייו על אחרים; וכי הוא מתקשה בקבלת מצבו ובזיהוי הקשיים המוצגים לפניו. כמו כן צוין כי כנגד המערער מתנהל הליך משפטי נוסף שעניינו תקיפה, איומים והפרעה לשוטר בעת מילוי תפקידו. שירות המבחן התרשם כי המערער מבין את חומרת העבירה ואת התוצאה הקשה של מעשיו. צוין כי המערער בעל שאיפות לתפקוד נורמטיבי, אך עם זאת הוא בעל קשיים בניהול סדר היום, התארגנות ולקיחת אחריות על תפקודו. בנתון לכל אלה שירות המבחן בא בהמלצה לקצר באופן משמעותי את תקופת המאסר שהוטלה על המערער לתקופה של חצי שנה, שיוכל לרצותה בדרך של עבודות שירות. על רקע דברים אלה - ולבקשת בא כוחו של המערער - דחינו את המשך הדיון והורינו לשירות המבחן להגיש תסקיר משלים.

7. בתסקיר המשלים שהוגש לעיונו צוין כי המערער ניתק קשר עם תכנית השירות הלאומי. לדבריו חוסר התמדתו בתכנית נבע מהלחץ הכספי שבו היה נתון והצורך לעבוד על מנת להחזיר חובות, ולכן העדיף להתרכז בעבודתו בחברת סאונד. שירות המבחן ציין כי ביקש מהמערער להעביר לידי המלצה ממעסיקו ותלושי משכורת, אולם זה נמנע מלעשות כן. אשר לטיפול הרגשי צוין כי המערער אינו מגיע למפגשים מאז חודש דצמבר 2015, ומשך הקשר עמו התרופף עד שהופסק לחלוטין. אשר למעקב הפסיכיאטרי צוין כי המערער לא הגיע לכמה פגישות שנקבעו לו במרפאה לבריאות הנפש. עוד התברר כי טענת המערער שלפיה פסיכיאטר מטעם קופת החולים ציין כי אין צורך בהמשך מעקב אינה נכונה, וכי המערער מסר לשירות המבחן מידע לא אמין. לכך הוסף כי אף פעילותו של המערער בתכנית "סיכויים"

התרופפה, תוך שהמערער חדל לענות לטלפונים ולהודעות מטעם גורמים בתכנית. אשר לתכנית ההדרכה ההורית צוין כי אמו של המערער החלה להשתתף בתכנית, אולם מוקדם להעריך אם יש בכך כדי להביא לשינוי בדפוסי התקשורת בין המערער לבין הוריו. אשר לקשר עם שירות המבחן צוין כי קיים קושי להשיג את המערער, וכי יחסו למפגשים אינו חד משמעי. שירות המבחן העריך כי תקופת הדחייה בשמיעת הערעור לא סייעה למערער להתגייס לטיפול; וכי בתקופה זו התקשה המערער לעמוד בתכנית השיקומית. עם זאת שירות המבחן ציין כי המערער הוא בעל שאיפות נורמטיביות; כי הוא לקח אחריות מלאה על מעשיו; וכי ההליך הטיפולי והשיקומי הכולל שעבר מאז ביצוע העבירה מעיד על התקדמותו. בנתון לכל אלה שב שירות המבחן על המלצתו לקצר את עונש המאסר בפועל שהוטל על המערער כך שירוצה בדרך של עבודות שירות.

ביום 14.7.2016 התקיים לפנינו דיון שבמסגרתו שב בא כוח המערער על טענותיו בערעור. נציגת שירות המבחן ציינה כי כניסת המערער לבית הסוהר עלולה להזיק לו ולפגום בתהליך השיקומי שבו הוא נתון. עם זאת הוסיפה כי ככל שהמערער יחפוץ בכך הוא יוכל לקבל טיפול בבית הסוהר. באת כוחה של המשיבה סמכה ידיה על גזר הדין של בית המשפט המחוזי, תוך שהדגישה את הפגיעה החמורה שנגרמה למתלונן ולבני משפחתו, ואת השלכותיה הקשות עד היום.

דיון והכרעה

8. לא מצאנו כי העונש שנגזר במקרה שלפנינו חורג מרמת הענישה הנהוגה במידה המצדיקה את התערבותנו (השוו ע"פ 1997/13 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (29.8.2013); ע"פ 3091/08 טרייגר נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (29.1.2009)).

9. נזכור כי מעשיו של המערער הם חמורים ביותר. המערער יזם את תקיפתו האכזרית של המתלונן והמשיך בה גם כשהמתלונן ניסה לברוח מאזור הקטטה ואף התחנן למערער כי יחדל ממעשיו. מעשיו של המערער גרמו למתלונן – נער צעיר אף הוא – נזקים קשים ששיבשו לגמרי את מהלך חייו, וספק אם אי פעם ישובו למסלולם התקין. גם סבלה של משפחת המתלונן כתוצאה מן האירועים לא נעלמה מעינינו. אכן, המערער ביצע את מעשיו בהיותו קטין, עניין הנושא משמעות בגזירת העונש ולעתים יביא להפחתה ניכרת בו, וזאת בשים לב לאפיוני המיוחדים של נאשם קטין (ע"פ 5048/09 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 5 (14.2.2010)). בהתאם לכך, בית משפט זה בחן בקפדנות את ההתקדמות בהליך השיקומי בעניינו; ואף קיבל תסקיר משלים נוסף על פי בקשתו של המערער. ברם, בסופו של דבר התברר, כמתואר לעיל, כי ההליך השיקומי – שהחל במגמה חיובית למדי – שינה את פניו. לא רק שהמערער לא התקדם בהליך השיקומי, אלא שחלה נסיגה משמעותית בטיפול. המערער חדל להתייבץ לחלקים נרחבים בתכנית השיקומית שהוכנה לו, הוא מתקשה להתמיד בה ואף התגלה כי דיווחיו לשירות המבחן בעניין המעקב הפסיכיאטרי לא תאמו את המציאות כהווייתה. מכאן, כי שיקולי השיקום אינם יכולים להטות את הכף בעניינו של המערער וממילא מקום שבו מדובר במעשי עבירה חמורים במיוחד – ובפרט נוכח עצמת הפגיעה בקרבן העבירה – מאבדים שיקולים אלה את הבכורה ועשויים להידחות מפני שיקולי גמול או הרתעה (ע"פ 7140/13 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 18 (2.4.2014)). כפי שכבר צוין:

"העובדה שמדובר בקטין אינה מעניקה לו חסינות מפני ענישה ראויה, ובכלל זה מאסר מאחורי סורג ובריה, וככל שמדובר בביצוע עבירה שנסיבותיה ותוצאותיה חמורות יותר, כן ייטו בתי המשפט להעדיף את המסלול הענישתי, ובכלל זה הטלת עונשי מאסר לריצוי בפועל. במסגרת שיקולי הענישה יש להדרש גם לגילו של העבריין – הקטין, ולשאלה האם

הוא מצוי 'על סף הבגירות', כשאז המשקל שניתן לעובדת קטינותו אינו כה דרמטי" (ע"פ 4618/12 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (29.7.2012)).

10. נוכח כל האמור, אין בידינו לקבל את טענת המערער שלפיה יש להימנע מהטלת עונש מאסר בפועל בעניינו. נראה כי גזר הדין של בית המשפט המחוזי מאזן כראוי בין השיקולים הרלוונטיים השונים ובהם גילו של המערער אשר היה קטין "על סף הבגירות" בעת ביצוע המיוחס לו; אפשרויות שיקומו והאופק הטיפולי המסתמן מזה, וחומרת העבירות שבהן הורשע המערער, וההשלכות הקשות שהיו להן על המתלונן מזה. משכך, איננו סבורים כי העונש שהושת על המערער סוטה סטייה ניכרת מרף הענישה המקובל במקרים דומים באופן המצדיק את התערבותו של בית משפט זה (השווע"פ 5309/14 פלוני נ' מדינת ישראל (18.6.2015); ע"פ 7781/12 פלוני נ' מדינת ישראל (25.6.2013); ע"פ 7712/12 פלוני נ' מדינת ישראל (23.5.2013)). עוד נציין, כפי שציינה נציגת שירות המבחן לפנינו, כי ככל שהמערער יחפוץ בהשלמת ההליך השיקומי הוא יוכל לעשות זאת גם בין כותלי בית הסוהר והנחתנו כי הגורמים המוסמכים יירתמו לכך. לפיכך החלטנו לדחות את הערעור.

הערעור נדחה אפוא.

המערער יתייצב לשאת בעונש המאסר בפועל שהוטל עליו ביום 1.9.2016 עד השעה 10:00 בבית סוהר "דקל", או על פי החלטת שירות בתי הסוהר, כשברשותו תעודת זהות או דרכון. על המערער לתאם את הכניסה למאסר, כולל האפשרות למיין מוקדם, עם ענף אבחון ומיין של שירות בתי הסוהר, בטלפונים: 08-9787377 או 08-9787336.

ניתן היום, ט"ו בתמוז התשע"ו (21.7.2016).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט